

1. ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI POLJOPRIVREDE LIČKO-GORANSKE REGIJE

1.1. Raspoloživa investicijska sredstva kao mjera razvoja poljoprivredne proizvodnje brdsko-planinskog područja

Na temelju naprijed prikazanog modela, te raspoloživih kapaciteta subregije i drugih tehničko-tehnoloških i organizacionih inputa proizvodnje, izrađeno je parametarskim linearnim programom šest različitih optimalnih rješenja razvoja poljoprivrede. Mogućnost razvoja poljoprivrede kao cjeline, te tendencije razvoja pojedine proizvodnje ovisan je od raspoloživih investicija i ograničavajućih kapaciteta i ostalih faktora proizvodnje ove subregije. Raspoložive investicije postavljene su u granicama od 2 milijarde n.d. i omogućile su u tim granicama veće ili manje korištenje raspoloživih kapaciteta proizvodnje. S tim u vezi je i veća ili manja intenzifikacija pojedinih proizvodnji po sektorima vlasništva ovisno o produktivnosti rada i ekonomskom rezultatu.

Iz tabele 4 vidljive su raspoloživa investicijska sredstva i financijski rezultat za šest optimalnih rješenja. Prvo optimalno rješenje uz minimalne investicije angažira samo postojeće korištene kapacitete zemljišta uz minimalnu intenzifikaciju proizvodnje. Osiguranje pozitivnog ekonomskog efekta ove subregije baziran je na proizvodno-ekonomskoj valorizaciji pojedinih proizvoda unutar i van regije uz pokriće osobnih dohodaka po satu za privatni sektor od 45 din i društveni sektor od 70 din. U modelu je data mogućnost uvoza svih onih proizvoda, koji u ovoj regiji imaju lošije proizvodno-ekonomske rezultate, te mogućnost izvoza onih proizvodnji, koje imaju komparativne prednosti u ovoj regiji (tab. br. 4 u prvom poglavlju).

Povećanjem investicija od po 2 milijarde din po rješenju uz iste postavke, financijski rezultat se u svakom koraku povećava u masi i po korištenom hektaru oranica, ali uz sve manji apsolutni porast. Prvi korak ulaganja investicija (II optimalno rješenje) što je i razumljivo nosi najveći ekonomski efekat u odnosu na početno stanje čak za 3,3 puta više. Razloge ovakvih ekonomskih rezultata dat ćemo po faktorima u daljim izlaganjima.

Obzirom na obilje dokumentacijske građe za šest optimalnih rješenja u daljoj analizi zadržat ćemo se pretežno na prikazu prvog, drugog, četvr-

Tabela 1 — Porast financijskog rezultata uz povećanje investicija

Rješenje	Investic. iznos	Financijski rezultat	
		Ukupno	Po ha
I	0,245 milijarde	100	100
II	2 milijarde	334	236
III	4 milijarde	395	279
IV	6 milijarde	433	306
V	8 milijarde	467	331
VI	10 milijarde	497	352

tog i šestog rješenja, jer se iz tih rješenja mogu uočiti moguće tendencije i strategija razvoja regije.

Struktura investicija (tab. br. 2.) obzirom na različitu raspoloživost investicijskih sredstava ukazuju na prioritete ulaganja kako po sektorima proizvodnje tako i po pojedinim proizvodnjama. Prioritet ulaganja imaju investicije za osposobljavanje i maksimalno povećanje mogućih površina društvenog i privatnog sektora, te ulaganja u brojere društvenog sektora. U sklopu prvog koraka raspoloživih investicija skoro ravnopravnu efikasnost na privatnom sektoru. U vezi s tim ulaganjima paralelno se u srazmjeru više ulaganja sredstava u intenzifikaciju livada i pašnjaka društvenog i privatnog sektora. U drugom rješenju iza prioriternih ulaganja sredstava za ratarsku, govedarsku i ovčarsku proizvodnju, znatno manji iznos investicija angažira se u svinjogojsku intenzivnu proizvodnju privatnog sektora, ali još uvijek nedovoljno za zadovoljavanje potreba stanovništva.

S povećanjem raspoloživih investicijskih sredstava (u IV-tom i VI-tom rješenju) povećavaju se apsolutna, ali i relativni odnos ulaganja, u intenzivnu govedarsku proizvodnju privatnog sektora. Tako se već u IV rješenju angažira oko 52% ukupnih investicijskih sredstava, a u VI rješenju čak oko 61%. U srazmjeru s porastom uloženi sredstava u gospodarsku proizvodnju rastu uložena sredstva za intenziviranje proizvodnje livada i pašnjaka. Povećanje obima svinjogojske proizvodnje vrši se postupno po rješenjima i po sektorima, tako da u šestom rješenju postiže nivo zadovoljavanja potreba stanovništva.

Efikasnost ulaganja investicijskih sredstava ukazuje na prioritet i što bolje korištenje prirodnih resursa ove regije. To se u prvom redu odnosi na korištenje ukupnih poljoprivrednih površina koje daju podlogu za razvoj biljne proizvodnje određenih komparativnih prednosti za izvoz i intenzivniju stočarsku proizvodnju. Rastom raspoloživih investicionih sredstava uočavaju se komparativne prednosti intenzivne privatne govedarske proizvodnje ove regije. Dobiveni ekonomski rezultati te prioriteta i obim ulaganja u pojedine proizvodnje po sektorima, rezultat je i drugih ekonomskih uvjeta privređivanja obzirom na uslove proizvodnje, nivo produktivnosti i osiguranja određenog dohotka.

Kako je povećanje ukupnih investicijskih sredstava utjecalo na konkretan obim, intenzifikaciju i razmještaj biljne i stočne proizvodnje, sa korištenjem raspoloživih kapaciteta dat ćemo u daljoj analizi. Kompletnijom analizom korištenja kapaciteta, te razvoja ratarske i stočarske proizvodnje u granicama raspoloživih resursa i zahtjeva regije dobit ćemo jasniju sliku o mogućnostima i optimalnijim pravcima razvoja regije.

1.2. Moguće promjene u veličini i strukturi korištenja poljoprivrednog zemljišta po sektorima vlasništva i optimalnim rješenjima

Dosadašnje korištenje poljoprivrednog zemljišta u ovoj subregiji karakteristično je po tome, što se znatan dio uopće ili adekvatno ne koristi. To je razlogom da povećanje kapaciteta poljoprivrednih površina dosadašnjeg ili povećanog intenziteta korištenja zahtjeva određene investicione i druge

Tabela 2 — Struktura investicija obzirom na različita raspoloživa investicijska sredstva

	Rješenja uz raspoložive investicije														
	I 245365 = 100		II 2000000 = 100		IV 6000000 = 100		VI 1000000 = 100		društven.		privat.		ukupno		
	vat.	no	vat.	no	društven.	privat.	društven.	privat.	društven.	privat.	društven.	privat.	društven.	privat.	ukupno
Ratarstvo	0,5	2,3	2,9	19,7	38,3	58									
Livade i pašnjaci u veći intenzitet	—	—	—	—	8,3	7,3	—	8,7	8,7	—	—	8,4	8,4	—	8,4
Livade i pašnjaci iz neorg. u organizirane	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zemljište ukupno	0,5	2,3	2,9	19,7	45,6	65,3	7	23,1	30,1	4,2	15	19,2	19,2	15	19,2
Govedarstvo	—	17,7	17,7	—	11,6	11,6	7	31,8	38,8	5,1	—	5,1	5,1	—	5,1
Svinjogojstvo	—	—	—	—	4	4	—	51,8	51,8	9,3	23,4	32,7	32,7	23,4	32,7
Ovčarstvo	—	—	—	—	10,2	10,2	—	1,5	2,6	—	60,8	60,8	60,8	60,8	60,8
Peradarstvo	79,5	—	77,5	8,9	—	8,9	1,1	3,6	6,8	0,7	1,7	2,4	2,4	1,7	2,4
Stočarstvo ukupno	79,5	17,7	97,1	8,9	25,8	34,7	4,3	56,9	61,2	2,6	64,7	67,3	67,3	2,2	4,1
SVEUKUPNO	80	20	100	28,6	71,4	100	11,3	88,7	100	12	88	100	100	12	88

zahvate. S tim u vezi u model su ugrađena potrebna investicijska ulaganja ovisno o zahvatu po sektorima vlasništva. Tako je oranične kapacitete društvenog sektora moguće povećati iz neorganiziranih površina i kupnjom od privatnog sektora, ali uz određena investicijska sredstva.

Povećanja oraničnih zemljišnih kapaciteta privatnog sektora vezana su na investicijska sredstva koja su potrebna za provođenje ugara i nekorištenih oranica u današnji proizvodni nivo oranica. Međutim, za dalju intenzifikaciju ratarske proizvodnje ovog sektora potrebna su dodatna investicijska ulaganja, ali i povećana ulaganja reprodukcijskog materijala te tehnike i tehnologije.

Raspoložive oranice ove regije već u prvom optimalnom rješenju dominantno angažira pivarski ječam i bijele žitarice za stočarsku proizvodnju. Povećanjem intenziteta proizvodnje u stočarstvu povećava se i intenzitet ratarskih kultura koje služe za ishranu stoke, ali osim toga osjetno rastu i površine pod tim kulturama, tako da u šestom rješenju zauzimaju čak 57 % površina.

Promjene strukture sjetve od prvog do šestog rješenja vezane su uglavnom za podmirenje potreba povećane stočarske proizvodnje i proizvoda ječma i krumpira, koji se mogu izvoziti iz regije. U prvom optimalnom rješenju, uz osiguranje neophodnih minimalnih sredstava za investicije i uglavnom sa ekstenzivnom privatnom proizvodnjom uz proizvodnju društvenog sektora podmiruju se potrebe regije i osjetne količine uvoza nekih proizvoda.

U daljnjim rješenjima povećane količine proizvodnje pojedinih proizvoda koje su vezane za izvoz i potrebe stočarstva ne odražavaju se značajnije na obim sjetvenih površina, jer su najvećim dijelom rezultat povećanja intenziteta proizvodnje privatnog sektora. Opseg intenzivne ratarske proizvodnje na privatnom sektoru raste iz rješenja u rješenje, tako da dostiže u posljednjem šestom rješenju oko 44 % ukupne oranične i vrtne površine privatnog sektora. Te intenzivirane površine individualnog sektora zasijane su sa tri kulture potrebne za intenzivnu stočarsku proizvodnju. Intenzivnije korištenje oraničnih površina iz rješenja u rješenje, a također livadnih i pašnjačkih površina posljedica su povećanja i intenziviranja stočarstva i to na prvom mjestu govedarske proizvodnje. Od ukupnih mogućih raspoloživih površina livada i pašnjaka u prvom optimalnom rješenju koristi se uglavnom na dosadašnji način 86 % površina, što osigurava ishranu današnjeg broja stoke, ali nešto povećanog zahtjeva na ishrani zbog projekcije proizvodnje po jedinici kapaciteta u nivou dosadašnjeg trenda kretanja porasta proizvodnje. U daljim optimalnim rješenjima raspoložive investicije uz povećane materijalne troškove ulaganja omogućavaju intenziviranje površina, tako da u posljednjem rješenju iznose oko 79 % korištenih površina livada i pašnjaka ove regije.

1.3. Pravci i mogućnosti razvoja stočarske proizvodnje

Imajući u vidu prirodne potencijale ove regije, te mogućnosti investicijskih ulaganja u model su ugrađene varijante pravaca razvoja pojedinih vrsti stočarskih proizvodnji. Osim klasičnog načina uzgoja postavljeni su

Tabela 3 — Korištenje poljoprivrednog zemljišta po rješeljima

	I				II				IV			
	društveno	privatno	ukupno	društveno	privatno	ukupno	društveno	privatno	ukupno	društveno	privatno	ukupno
Žitarice	590	8096	8686	5119	1116	6235	5119	1116	6235	5119	1117	6236
krušne	—	41913	41913	—	64665	64665	—	64665	64665	—	64665	64665
Ostale	—	—	—	—	4998	4998	—	14258	14258	—	15131	15131
žitariće	1071	6701	7772	5878	400	6278	5878	400	6278	5878	400	6278
Kukuruz	—	3270	3270	—	3270	3270	—	3270	3270	—	3270	3270
Krumpir	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povrće	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Djet. +	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
lucer.	—	18428	18428	—	27413	27413	—	18086	18086	—	17121	17121
Ostalo krmno	109	—	109	135	80	215	135	147	282	135	238	373
bilje	1770	78408	80178	11132	101942	113074	11132	101942	113074	11132	101942	113074
Ukupno oranice	100	1900	2000	100	1900	1000	100	1900	2000	100	1900	2000
i vrtovi	—	73	73	—	73	73	—	73	73	—	73	73
Voćnjaci	1870	80381	82251	11232	103915	115147	11232	103915	115147	11232	103915	115147
Vinogradi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SVEUKUPNO	—	53396	53396	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livade	1230	—	1230	1230	18938	20168	1230	48925	50155	10044	70810	80854
prirodne	1230	53396	54626	1230	18938	20168	1230	48925	50155	10044	70810	80854
Livade	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
intenzivirane	85175	—	85175	85175	—	85175	85175	—	85175	46156	—	46156
Ukupno livade	—	43117	43117	—	33462	33462	—	4897	4897	—	—	—
Pašnjaci	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
neogran.	10205	—	10205	19860	—	19860	23331	25094	48425	40465	51870	92335
Pašnjaci prir.	95380	43117	138497	105035	33462	138497	108506	29991	138497	86621	40465	138491
privatni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pašnjaci	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
intenzivirani	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ukupno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
pašnjaci	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tabela 4 — Pregled kretanja oraničnih površina sa intenzivnom proizvodnjom i poboljšanom tehnologijom — po rješenjima

Rješenje	Korištene površine oranice i vrtovi, regija — ha	Intenzivna proizvodnja				Korištene površine oranice i vrtovi regije — ha	%
		društ. ha	% od ukup.	privat. ha	% od ukup.		
I	80178	1770	2,2	247	0,3	78408	3,2
II	113074	11132	9,8	15234	13,5	101942	14,9
IV	113074	11132	9,8	40929	36,2	101942	40,1
VI	113074	11132	9,8	44810	39,6	101942	44,0

Tabela 5 — Pregled kretanja intenziviranih livada i pašnjaka po rješenjima

Rješenje	Moguće ukup. povr. liv. i pašnj. reg. ha	Intenzivirano društ. ha	Intenzivirano		Korištena površina livade i pašnj. livade ha		% intenzivira. od ukup. korištenih površina regije		
			% od ukup.	priv. ha	% od ukup.	livade i pašnj. ukup.	% od ukup. korištenih površina regije	društ. %	privat. %
I	225026	11435	5,1	—	—	193185	85,6	5,9	—
II	226026	21090	9,4	10958	8,4	158665	70,5	13,5	11,9
IV	225026	24561	10,9	74019	32,9	188652	83,8	13,0	39,2
VI	225026	50509	22,4	122680	54,5	819345	97,5	23,0	55,9

sistemi govedarske i ovčarske proizvodnje, koji su temeljeni na racionalnijem korištenju površina, koje se ne mogu koristiti za proizvodnju drugih kultura. Taj smjer razvoja stočarske proizvodnje usko je vezan sa načinom korištenja livada i pašnjaka, ali uz istovremenu nadopunu voluminozne i koncentrirane hrane sa oraničnih površina. Svako optimalno rješenje ima usklađenu biljnu proizvodnju sa promjenama i potrebama stočarskih kapaciteta.

Na temelju svih naprijed iznesenih postavki i simulacije raspoloživih investicija po rješenjima te politike intenzifikacije raspoloživih proizvodnih kapaciteta, potreba stanovništva i zahtjeva stočarstva u odnosu na biljnu proizvodnju i mogućnosti uvoza koncentrata i izvoza iz regije, dobili smo optimalni izbor stoke po rješenjima (tab. br. 12). Iz tabele je vidljivo da je osnovni i glavni pravac razvoja stočarske proizvodnje na govedarstvu. Ostale proizvodnje rastu sporije uz značajniju orijentaciju na intenzivnu individualnu proizvodnju. Da bi se mogao realizirati ovakav porast intenzivne

Tabela 6 — Broj grla po rješenjima i sektorima vlasništva

	Društveni	I sektor		Ukupno	Društveni	II sektor		Ukupno
		Privatni natu- ralni	intenzivni			Privatni natu- ralni	intenzivni	
Krava	—	47239	—	47239	389	45964	1275	47628
Krava-tele	389	—	—	389	—	—	—	—
Telad 110-150 kg	—	—	14434	14434	—	—	17105	17105
Telad 150-220 kg	—	—	—	—	—	—	15005	15005
Junad konc.	2100	—	—	2100	—	—	—	—
Junad paša 150 kg	—	—	—	—	2100	—	—	2100
Dotov. od 220 kg konc.	—	—	—	—	—	—	15005	15005
Krmače	—	8260	—	8260	—	600	4143	4743
Tov svinja	600	48959	—	49559	600	52712	—	53312
Ovce mesni tip	1260	—	—	1260	1260	—	—	1260
Ovce mlječni tip	—	78080	—	78080	—	50000	28080	78080
Tov janjadi	23424	—	—	23424	34656	—	—	34656
Kokoši	15105	250000	—	265105	15105	250000	—	265105
Broj- leri	2166800	—	—	2166800	2166800	—	—	2166800

individualne proizvodnje smatramo da je pored angažiranja znatnih investicionih sredstava neophodno razviti razne oblike kooperativne proizvodnje između individualnih proizvođača i društvenog sektora. U današnjim proizvodno ekonomskim uslovima regije i u sklopu ovakvih agrarno političkih mjera, razvoj stočarske proizvodnje društvenog sektora zaostaje iza privatne intenzivne proizvodnje. Ukoliko želimo težište razvoja stočarske proizvodnje orijentirati na društveni sektor potrebno je i mjere agrarne politike podesiti za brže povećanje društvenih kapaciteta.

Društveni	IV sektor		Ukupno	Društveni	VI sektor		Ukupno
	Privatni natura- lni	intenzivni			Privatni natura- lni	intenzivni	
389	33000	29796	63185	389	33000	58347	91736
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	29680	29680	—	—	46811	46811
—	—	27580	27580	—	—	44711	44711
—	—	—	—	—	—	—	—
2100	—	—	2100	2100	—	—	2100
—	—	27580	27580	—	—	44711	44711
—	600	4415	5015	600	—	5012	5612
11560	45021	—	56581	11560	28178	24000	63738
1260	—	—	1260	1260	—	—	1260
—	50000	28080	78080	—	50000	28080	78080
34656	—	—	34656	34656	—	—	34656
15105	250000	—	265105	15105	250000	—	265105
2166800	—	—	2166800	2166800	—	—	2166800

1.4. Bilansi proizvodnje i potreba regije

Pod postavljanja mogućnosti proizvodne orijentacije za pojedine proizvodnje u modelu su kako smo već naprijed naveli date mogućnosti da dođu do izražaja sve karakteristike i specifičnosti proizvodnih potencijala ove subregije. Zbog toga je data mogućnost izvoza onih proizvodnji za koje se je u sklopu poljoprivrede Hrvatske pokazalo da imaju komparativne prednosti u ovoj regiji. Istovremeno je data mogućnost uvoza za one proizvod-

Tabela 7 — Bilansi proizvodnje i potrebe regije za I i VI rješenje u q

	R j e š e n j e I						U v o z		Pot- ražnja regije
	Ukup. proiz.	Reprodukcija u ratar.	stočar.	Gu- bici	Iz- voz	Potr. stan. iz vlastite proizv.	potr. stan.	sto- čar.	
Krušne žitarice	224239	26058	29456	3927	—	164798	—	—	224239
Ostale bijeke žitarice	903025	75443	551712	8194	267676	—	—	—	635349
Kukuruz	—	—	—	—	—	—	13843	357977	—
Krumpir	1590811	194300	—	—	1279400	117132	—	—	311411
Povrće	98100	—	—	—	—	98100	71797	—	169897
Sijena sa oranice	737120	—	737120	—	—	—	—	—	737120
Ostalo krmno bilje	34880	—	34880	—	—	—	—	—	34880
Sijeno livada i paš- njaka	2105821	—	2105821	—	—	—	—	—	2105821
Voće bez južnog	5113	—	—	—	—	5113	93696	—	98809
Južno voće	—	—	—	—	—	—	16314	—	16314
Goveđe meso	58426	—	—	—	28697	29729	—	—	29729
Svinjsko meso	37622	—	—	—	—	37622	—	—	37622
Ovčje meso	12855	—	—	—	8572	4283	—	—	4283
Perad meso	27819	—	—	—	—	27819	—	—	27819
Mlijeko u svježem stanju u hl	724196	—	94476	—	328970	300750	—	—	395262
Jaja u 000 kom	38776	—	—	—	5018	33758	—	—	33758
Ribe	—	—	—	—	—	—	12406	—	12406
Koncentrat	—	—	—	—	—	—	—	50454	50454

Ukup. proiz.	R j e š e n j e VI					U v o z		Pot- ražnja regije
	Reprodukcija u ratar.	stočar.	Gu- bici	Iz- voz	Potr. stan. iz vlastite proizv.	potr. stan.	sto- čar.	
217333	18708	29847	3980	—	164798	—	—	217333
1621771	116379	590559	28477	886356	—	—	—	735415
539543	3783	511412	10505	—	13843	—	78865	618408
2274082	156950	—	—	2000000	117132	—	—	274082
98100	—	—	—	—	98100	71797	—	169897
684840	—	684840	—	—	—	—	—	684840
111900	—	111900	—	—	—	—	—	111900
4327367	—	4327367	—	—	—	—	—	4327367
5113	—	—	—	—	5113	93696	—	98809
—	—	—	—	—	—	16314	—	16314
167139	—	—	—	137410	29729	—	—	29729
37622	—	—	—	—	37622	—	—	37622
13349	—	—	—	9066	42283	—	—	4283
27819	—	—	—	—	27819	—	—	27819
2312626	—	94476	—	1917400	300750	—	—	395226
38776	—	—	—	5018	33758	—	—	33758
—	—	—	—	—	—	12406	—	12406
—	—	—	—	—	—	—	128933	128993

nje, koje su identificirane (u sklopu razvojnih mogućnosti Hrvatske) da ova regija ima za njih slabije proizvodne uvjete. Na taj način data je mogućnost ekonomske valorizacije uvoznih i izvoznih proizvodnji i maksimizacija ekonomski hrezultata regije. Potrošnja regije, koje obuhvaća potrebe ishrane stanovništva, reprodukciju i gubitke podmiruje se iz vlastite proizvodnje i uvoza nekih proizvoda, a potencijalna tražnja za neke proizvode date su neograničeno preko izvoza van regije. Potrebe regije i ukupna proizvodnja su rezultat fiksnih i neograničenih bilanca ugrađenih u model. Tako su potrebe stanovništva unaprijed određene, ali potrebe stočarstva nisu ograničene, već su postavljene tako da se odrede u toku optimalizacije modela prema promjenama broja stoke i njihovih zahtjeva.

Na temelju tako definiranih postavki i ugrađenih kriterija u model optimalizacijom smo dobili bilanse proizvodnje i potrebe regije (tab. 8). Iz podataka deficita i fusicita proizvoda vidljiva je mogućnost strukture potreba samosnabdijevanja vlastitim proizvodima autohtonog stanovništva. Već u prvom optimalnom rješenju, a to znači uz dosadašnju stopu porasta proizvodnje po jedinici kapaciteta, ali uz optimalno korištenje raspoloživih resursa, moguće je samosnabdijevanje unutar regije, uz uvoz proizvoda, koje nije moguće proizvesti na ovom području. Iako je u prvom rješenju kukuruz proizvod, koji se 100% uvozi, a djelomično i povrće, površine suficijarnih proizvodnji (krumpira i pivskog ječma) mogu se u slučaju potrebe osloboditi za proizvodnju kukuruza i povrća, iako sa slabijim ekonomskim efektima i drugim resursima ulaganja. Međutim, razmatranje ove problematike i mogućnosti finansiranja teritorijalne samosnabdjevenosti hranom u vanrdnim uvjetima zahtijeva druge postavke i dalja proučavanja strukture i supstitucije proizvoda uz racioniranu ishranu autohtonog i povećanog broja stanovništva, uz moguću maksimalnu proizvodnju kalorija po jedinici kapaciteta.

Ekonomskom valorizacijom proizvodnje i uvoza, kukuruz je isključen iz strukture proizvodnje u prvom optimalnom rješenju, dok se u daljnjim rješenjima obim samosnabdjevenosti povećava, čemu je razlog intenzivniji način proizvodnje. Tako se u šestom rješenju sa dovoljno investicionih sredstava uvozi svega oko 13 % potreba regije, dok se u prvom rješenju uvoze 100 % potrebe ili čak za oko 79 % više od šestog rješenja. Jasno je, da su proizvodni i ekonomski rezultati drugih kultura, kao što je ječam i krumpir potisnule proizvodnju kukuruza u prvom rješenju, ali intenziviranjem proizvodnje kukuruz postaje ekonomski konkurentniji i zauzima značajnije mjesto kako u strukturi sjetve, tako i u snabdjevanju potreba stočarske proizvodnje.

U ratarskoj proizvodnji ekonomsku opravdanost intenziviranja i modernizacije proizvodnje prvenstveno ima pivarski ječam, pa je tako indeks porasta proizvodnje od I do VI rješenja čak 180. Na drugom mjestu je porast proizvodnje krumpira, ali u blažem trendu porasta pa indeks iznosi 143. Porast obima proizvodnje krmnih kultura na oranicama, te sijena livada i pašnjaka u vezi je sa porastom stoke i njihovih potreba. Da bi se postigli ovakvi obimni planovi proizvodnje u stočarstvu potrebno je ostvarenje uvoza kukuruza i bjelančevinastih koncentrata kako u prvom optimalnom rješenju tako i u šestom, ali sa smanjenjem obima kukuruza, a osjetnim povećanjem bjelančevinastog koncentrata.

Opći je pojam iz bilance proizvodnje i potreba, da ova regija raspolaže sa proizvodnim kapacitetima, koje je uz određenu organizaciju proizvodnje moguće bolje koristiti te već u prvom optimalnom rješenju pokazuju da može zadovoljiti svoje autohtone potrebe. Daljnjim ulaganjima povećava se obim proizvodnih resursa i proizvodnja po jedinici kapaciteta, pa se uz ovu proizvodnu orijentaciju i povećane resurse, ne samo da se zadovoljavaju autohtone potrebe, nego je moguće proizvesti nekih proizvoda u znatnijim količinama za izvoz.

1.5. Neka zaključna razmatranja

Ugrađujući u model sve faktore o kojima ovisi razvoj poljoprivredne proizvodnje uz postojeće prirodne, ljudske i druge resurse, te realne ekonomske efekte pojedine proizvodnje dobili smo optimalna rješenja koja nam ukazuju na strategiju i pravce razvoja ove regije. Optimalna rješenja ukazuju, da se pravci razvoja ovog kraja prvenstveno moraju temeljiti na korištenju raspoloživih prirodnih potencijala livada i pašnjaka, i što većim korištenjem oraničnih površina. Ova regija nije obdarena osobito povoljnim uvjetima za širok spektar poljoprivrednih proizvoda, ali neke proizvodnje imaju daleko veće mogućnosti razvoja od današnjeg stanja. Tako značajno mjesto u strukturi ratarske proizvodnje zauzima ječam i krumpir, a u stočarskoj proizvodnji govedarstvo sa blažim razvojem ovčarske proizvodnje.

Pravci razvoja poljoprivrede dobiveni varijantnim optimalnim rješenjima i njihove postavke zahtjevaju kvalitetno nove pristupe poljoprivredi ove regije. Potrebno je u sklopu općih faktora razvoja poljoprivrede kao cjeline ugraditi agrarno ekonomske mjere, koje će stimulirati zastupljenost i razvoj onih proizvodnji, koje se baziraju na prirodnim potencijalima i imaju najpovoljnije proizvodno ekonomske uvjete u ovoj regiji. Razvoj poljoprivrede ovog rajona zahtijeva, kao i ostali rajoni određeni materijalni nivo ulaganja kako bi se intenzitetom opremljenosti i što povoljnijim ekonomskim efektima lakše uklopila u poljoprivredu cijele Hrvatske. U tom smislu potrebna su materijalna ulaganja za uređenje, kultiviranje i racionalnije korištenje raspoloživih poljoprivrednih površina. Razvoj stočarstva, a naročito govedarska proizvodnja pored stvaranja intenzivne krmne baze, zahtijeva i direktna ulaganja u kapacitete i stvaranje nove tehnologije proizvodnje.

Prema tome, bitni ciljevi agrarne politike ovog rajona trebaju se temeljiti na tendencijama, što optimalnijeg korištenja raspoloživih prirodnih potencijala, čime se stvaraju povoljniji uvjeti za samoosiguranje hrane u izvanrednim uvjetima.